СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 35. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 12-го ЛЮТОГО 1949. No. 35. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, FEBRUARY 12, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. Тел. „Свободи": BErgen { 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

КОМІСІЯ ПРОВІРЮЄ ЗВІТ ПРО СВІТОВУ ШАЙКУ НАД-ШПИГІВ

Комісія неамериканських діянь палати репрезентантів зажадала від розвідчої служби армії й маринарки дальших подробиць про світову шайку шпигів з передвоєнних часів, яка стояла на службі Совєтів і яка в просто казочний спосіб вміла впливати на схід світових подій. Команда армії виявила досі головні факти з цеї фантастичної історії в звіті, складенім на доручення ген. Доґлеса МекАртура, теперішнього американського військового адміністратора в Японії, бо цілу справу відкрито, щойно після покінчення війни на підставі японських документів. У ню замішані дві американські постаті: письменниця Агнес Смедлі, авторка кількох книжок про Китай та якийсь „Джейкоб". Крім того ще й Ґінтер Штайн, уроджений Німеччини, який перебуває в Ню Йорку. Смедлі мешкає теж у Ню Йорку.

Найвизначнішим діячем в цій шайці був д-р Річард Зорґе (в англійській вимові Сордж) німець, уроджений в Росії, внук секретаря славного Карла Маркса. Другий по ним у значенні був японець Озакі Ґозумі. Вони, кожен на свій лад, вміли вислугуватися Совєтам, даючи їм точні звіти про пляни японської армії й інші інформації. На підставі цих вістей Совєти знали, що Японія не піде проти них війною і тому Росія могла складати свої стратегічні пляни. Росія теж знала, що Німеччина нападе на неї в червні 1941 р. а не є виключене, що Совєти знали про наміреннй напад Японії на Перл Гарбор. Японець Іту Ритсу, який належав до шайки, виявив діяльність шпигів і більша частина шпигів, включаючи й Зорґе, погинули на шибениці. Звіт армії остерігає, що деякі шпиги цеї шайки можуть ще діяти в користь Совєтів в різних столицях світу і тому конґресова комісія переводить допити.

РЕМІНҐТОНА ОЧИСТИЛИ З ЗАКИДІВ НЕЛЬОЯЛЬНОСТИ

Вашингтон. — Федеральна Рада Перевірки очистила Вилйема В. Ремінґтона, урядовця департаменту торгівлі, з закидів нельояльности, після чого його прийнято назад до праці в департаменті. Закид нельояльности винесла проти нього панна Елизабет Т. Бентлі, яка підчас переслухання в конґресовій комісії звязала його з діяльністю підпільної шайки комуністичних шпигів. На цій підставі його завішено в урядуванні в липні м. р.

ТРАМВАЄВИЙ СТРАЙК У ФИЛАДЕЛФІЇ.

Филаделфія, Па. — У пятницю ранком вийшли на страйк робітники й службовики цілої перевозової системи на вулицях міста. Страйк спаралізував підземні і надземні вуличні залізниці, які перевозять 3,200 осіб денно. Иде про підвишку платні для 11,000 службовців.

НЕДАВНІЙ ВТІКАЧ З-ПІД СОВЄТІВ У СПОРІ З ГАЗЕТЯРАМИ В АМЕРИЦІ.

Фредерикбурґ, Вирджінія. — Совєтський лейтенант летунства, Петро Пірогов, який перед кількома днями дістав захист в Злучених Державах, попав у спір з газетярами, коли вони почали його випитувати про військові совєтські справи.

ПРЕЗИДЕНТ НАЗИВАЄ „БЕЗСЛАВНОЮ" ПОВЕДІНКУ СУПРОТИ КАРДИНАЛА МІНДСЕНТІ.

Вашингтон. — Підчас пресової конференції президент Труман назвав „безславною" цілу поведінку угорського уряду супроти кардинала Міндсенті, яка перейде до історії як чорна пляма тої країни. Самий суд назвав президент „канґаровим судом", тобто таким, що його в американській простій мові вважають „неправним" та „невідповідальним". Президент приєднався теж до рішучого осуду, висловленого, попереднього дня секретарем стейту Діном Ачесоном. Угорщина, це на думку президента поліційна держава, якої уряд був би інший, якщо б нарід мав спроможність сказати своє слово.

З інших протестів замітні такі: епископальний протестанський епископ Джеймс Пернет видав пастирський лист, в якім назвав кардинала Міндсенті „християнським мучеником" і візвав до молитов за нього. — Про телеграму Українського Конґресового Комітету, вислану до департаменту стейту поміщена довша згадка в щоденнику Ню Йорк Таймс. — Грецький православний епископ Північної Америки і митрополит Російської Православної Церкви в Америці вислали співчуття до кард. Спелмана з приводу присуду на кард. Міндсенті. — фільмова студія Варнер Брос. у Голивуді виявила, що приготовляє фільму з процесу проти кардинала Міндсенті. Фільма має бути вироблена в інтересі свободи релігії й основних прав людської гідности". — Пресвитеріянський пастор д-р Пол Джовнс з Бруклина остеріг, що „Америка повинна двічі застановитися, заки почне святу війну за кардинала Міндсенті".

КОМІСІЯ ГУВЕРА ЗА РЕФОРМУ ЦИВІЛЬНОЇ СЛУЖБИ.

Вашингтон. — Комісія Гувера вийшла з предложенням до конґресу, щоб перевести 16 змін у законі про Цивільну Службу. Коли б перевести ці поправки, тоді можна створити „карієрову службу" і підобрати для неї найліпших громадян. Головною точкою програми комісії є здецентралізування служби і привязання урядовців постійно до одного департаменту без дозволу переношення їх з одного департаменту до другого.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАПОВІДАЄ КОНТРОЛЮ ЦІН.

Вашингтон. — На пресовій конференції президент Труман висловив знову думку про потребу контролі цін, без огляду на це, чи ціни будуть іти вгору, чи вдолину. Він заявив, що адміністрація приготовляє відповідний законопроєкт, який має бути внесений в конґресі незабаром. Президент пригадав теж, що він не зречеться думки підвишки податків на чотири більйони.

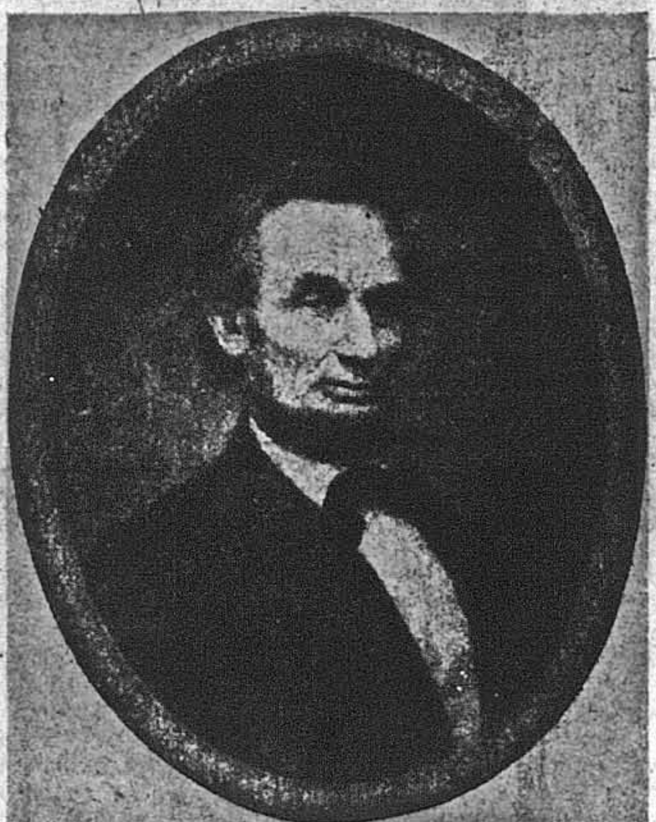

„Як не був би я рабом, так само і паном не хотів би стати. Це є моє розуміння демократії..." — А. Линколн.

Совєтські втікачі про „незалежність" України

ПОТВЕРДЖУЮТЬ НАЯВНІСТЬ ПРОТИ-БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ПОВСТАНЧОГО РУХУ В УКРАЇНІ

„Міннеаполіс Морнінґ Трибюн" з 7-го лютого надрукував на першій сторінці довге звідомлення двох совєтських втікачів про положення в Совєтському Союзі. Втікачі — це два совєтські лейтенанти авіяції: Петро Пірогов і Анатоль Барсов, які з кінцем минулого року втікли літаком з України до американців в Німеччині і тепер їх перевезено до Злучених Держав. В розмові з кореспондентом згаданої газети вони насамперед вичвили цілу зафіксованість совєтської пропаганди як для закордону, так і для своїх власних рабів. Лейтенант Пірогов, що сам має диплом учителя совєтської середньої школи, заявив: „Я завжди думав, що ціла Америка є під одним урядом. Я думав, що цей один уряд включає Канаду, Злучені Держави, Мексико і Південну Америку. Я завжди думав, що відношення Канади і Південної Америки до Злучених Держав є таке саме, як відношення України до Росії. Так твердила совєтська пропаганда. Тепер мене дивує, що це цілком окремі країни, з власними урядами, власною мовою, власним грошем..."

Обидва втікачі потвердили наявність сильного проти-большевицького повстанчого руху в Україні, оповідаючи деякі інтересні історії зі свого власного досвіду. Під час їх постою в Коломиї, одного дня головною вулицею міста пройшов більший загін людей, зайшов до посадника міста та вручив йому в подарунку більшу скриньку. Люди відійшли, а посадник відкрив подарунок та почав витягати один папір за другим. На споді була ще одна менша скринька і в ній большевицький представник міста знайшов таку записку: „Ах ти блазню, ти дурний блазню. Біля тебе тільки що пройшов відділ бандерівців". Обидва втікачі стверджують, що цей повстанський рух в Україні з кожним днем збільшується, рівночасно з погіршуванням відносин.

ЩЕ ОДИН ЧЕСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ВІДМОВИВСЯ ВІД ПОВОРОТУ

Лейк Соксес, Н. Й., 11 лютого. Чехословацький комуністичний уряд відкликав вчора формально Йозефа Корбеля з Комісії О.Д., що посередничала в спорі між Індією і Пакістаном. Корбель відмовився від повороту до Чехословаччини.

Два свідки з процесу кардинала Міндсенті втекли до американців

ПОТВЕРДЖУЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКЕ НАСИЛЛЯ НАД КАРДИНАЛОМ І НАД СВІДКАМИ

Відень, 11 лютого. Двом свідкам, які минулого тижня зізнавали в процесі кардинала Йосипа Міндсенті в Будапешті, пощастило тепер втекти до американців в Австрії. Ляшло Суллер і його жінка Ганна Фішер, обидвоє відомі спеціялісти в рукописах, зізнавали минулого тижня перед „народним судом" в Будапешті, що знайдені в палаці кардинала компромітуючі „документи" є оригінальні та що кардинал зізнавав без примусу. Тепер вони заявляють, що вони самі зізнавали під примусом та що кардинал був під впливом наркотиків. Вони тепер перед американцями добровільно виявляють цілу комедію большевицького „суду" в Будапешті та всі большевицькі насилля над кардиналом та іншими підсудними, подібно як і над свідками. В цілому світі продовжується фиця обурення та протестів проти засуду кардинала.

ЗА НЕДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТІВ ДО СТЕЙТОВИХ ПОЗИЦІЙ

Олбені, у стейті Ню Йорк. — Члени Комуністичної партії не будуть допущені до урядової служби в стейті Ню Йорк, якщо б перейшов законопроєкт, внесений щойно в стейтовій леґіслятиві. Законопро

(Докінчення на стор. 4-ій)

РАДА БЕЗПЕКИ ВІДКИНУЛА СОВЄТСЬКЕ ДОМАГАННЯ ЩОДО ОЗБРОЄННЯ

Лейк Соксес, Н. Й., 11. лютого. — Рада Безпеки відкинула вчора совєтське домагання, щоби великодержави подали точні інформації щодо кількости своїх військ та озброєння, „включно з атомовою бомбою". Домагання відкинено після того, як президент Труман відмовився виявити кількість випродукованих атомових бомб, заявляючи, що ця справа не повинна бути предметом публичної дискусії. В користь совєтської резолюції голосували тільки два совєтські представники, від совєтського Союзу та під-совєтської України. Раніше Рада ще відкинула теж совєтську пропозицію, щоби цю резолюцію передати під розгляд Комісії для звичайного роззброєння. Натомість прийнято американську пропозицію, щоби до цеї Комісії передати відповідну резолюцію в цій справі, внесену Ґенеральною Асамблеєю. Голосування в Раді відбулося після того, як два совєтські представники приписувалися звичайними для них пропаґандивними обвинувачення ми проти Америки та інших демократичних країн на відому тему „підпалювачів війни".

НОВИЙ УРЯД ЯПОНІЇ З ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНОЇ КОАЛІЦІЇ.

Токіо, 11. лютого. (ЮП) — Японський уряд премієра Шіґеру Йошіда вчора на спеціяльній сесії парляменту зголосив свою резиґнацію. Це був звичайний крок після виборів. Новий уряд буде створений зі сильної проти-комуністичної коаліції демократично-ліберальної та інших правих партій, які перемогли у виборах

ЧЕРГОВИЙ ТРАНСПОРТ НОВИХ ІМІГРАНТІВ ДО НЮ ЙОРКУ

В п'ятницю, дня 11-го лютого, причалив до порту в Бостоні пароплав „Марін Флешер" на якому приїхало 210 нових українських імігрантів, в тому 191 старанням ЗУАДКомітету Черговий транспорт заповіджений на понеділок, дня 14. лютого до Ню Йорку (до причалу при Канал Стріт), на пароплаві „Марін Джомпер". В цьому транспорті є знову 96 українців, що приїжджають старанням ЗУАДКомітету. Повний список цих імігрантів поданий в цьому числі на стор. 4. ЗУАДКомітет прохає усіх тих „спонсорів" з віддалених місцевостей, до яких приїжджають нові іміґранти, щоб вони негайно вислали до Комітету до Филаделфії: United Ukrainian American Relief Committee, P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa., відповідну суму на покриття коштів подорожі нових іміґрантів з порту до місця призначення.

ЕВРОПА НЕРВУЄТЬСЯ В СПРАВІ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ

Париж, 11 лютого. — В столицях західно-европейських країн спостерігається помітну нервозність в справі Атлантійського оборонного пакту, з огляду на нерішучість Злучених Держав та щораз більший натиск Москви. В останньому та після відомих вже совєтських погроз в бік Скандинавії, зокрема Норвеґії, московська радіовисильня скерувала свої виступи проти Франції, погрожуючи, що приступлення Франції до Атлантійського пакту означатиме порушення та ануляцію французько-совєтського договору з 1944-го року, в якому вставлено клявзулю, що забороняє обидвом країнам приступати до будь-якої коаліції, що була б звернена проти одної з них. Вправді, Атлантійський пакт має виключно оборонний характер і формально він не звернений проти нікого, але Москва думає інакше. Виступ Москви викликав деяке хвилювання у французьких урядових і публичних колах, тим більше, що в справі цього пакту Америка ще не сказала свого останнього слова та ще досі не означила точно своїх ґарантій европейським країнам на випадок нападу на них. Атлантійський пакт вважається американським твором і тому теж вимагається повного ясного становища Америки. В паризьких колах підкреслюють, що американське становище до деякої міри комплікується постановами американської конституції, але й з цього можна найти відповідний вихід, якщо тільки схоче Конґрес. Прикладом загальної нервозности ставляться Норвеґію та інші скандинавські країни, що опинилися між американською нерішучістю і совєтськими погрозами.

ІТАЛІЯ ХОТІЛА Б ЗАДЕРЖАТИ ВСІ СВОЇ КОЛОНІЇ.

Рим, 11 лютого. — На вчорашньому засіданні італійського уряду Рада міністрів рішила робити всі можливі заходи, щоби від італійського адміністрацію залишено всі її передфашистські колонії. Всі чотири колонії мали б одержати велику автономію та відповідний до місцевих обставин режим. Для Тріполітанії та Киринаїки Італія думає запропонувати місцеві держави з італійським ґубернатором. Тобрук та інші важливі бази в Киринаїці були б відступлені Британії. Для Еритреї Італія думає запропонувати спільний італійсько-британський і, правдоподібно, французький протекторат. Протекторат над Сомалями мала б задержати сама Італія, задовольнивши деякі британські та абесинські територіяльні домагання.

В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ ЕВРОПА ВАЖЛИВІША ВІД ЯПОНІЇ.

Токіо, Японія, 11 лютого. У зв'язку з відвідинами в Японії секретаря Армії, Кенета С. Росела, тут в поінформованих колах видвигається думку про можливість деяких змін в черґуванні важливости поодиноких теренів в американській політиці. При цьому підкреслюється, що Европа в цій політиці займатиме перше місце, хоча з перебранням державного департаменту Діном Ачесоном видвигалося припущення, що власне на Азію буде звернена тепер головна увага американської політики. Тепер стверджується, що Японія не мала б рішальної вартости як американська військова база, коли б большевики захопили цілу Европу з усіми її промисловими центрами і можливостями. Відповідно до цього мало б наступити теж деяка перегруповка американських збройних сил.

БОЛЬШЕВИКИ ЗНОВУ ДОМАГАЮТЬСЯ ПРИМУСОВОЇ РЕПАТРІЯЦІЇ.

Лондон, 11 лютого. — Вчора, в другому дні нарад заступників міністрів закордонних справ чотирьох великодержав в справі мирового договору з Австрією, совєтський представник знову видвигнув домагання примусової репатріяції воєнних втікачів та переміщених осіб з території Австрії. Ці домагання були одною з головних причин розбиття переговорів в цій справі в половині минулого року. Представники Америки, Британії і Франції й цим разом рішучо відкинули ці совєтські домагання. Вони зайняли теж „холодне" становище щодо юґославських притенсій.

15 БОЛГАРСЬКИХ ПРОПОВІДНИКІВ ЗАДЕРЖАНІ ЗА „ШПИГУНСТВО".

Софія, Болгарія, 11 лютого. — Речник болгарського уряду заявив, що ще в грудні заарештовано в тій країні 15 протестантських провідників під закидом шпигунства в користь Америки й Британії. Заарештовані мали „признатися" до вини, виявляючи свою шпигунську діяльність від 1945-го року. В обвинуваченні називається 13 американців і британців, з якими обвинувачені мали мати до діла. Крім шпигунства, заарештованим закидується цілий ряд інших злочинів проти уряду і „народу". Судовий процес проти них мав би початися при кінці цього місяця.

КИТАЙСЬКІ НАЦІОНАЛІСТИ ПРОДОВЖУВАТИМУТЬ БОРОТЬБУ.

Шанґгай, 11. лютого. — Рівночасно зі заходами теперішнього китайського уряду й деяких ліберальних кол, щоби довести до замирення з комуністами навіть коштом „майже капітуляції", праве крило Коумінтанґу під активним проводом маршала Чіянґ-Кай-шека інтензивно підготовляється до оборони не захоплених ще большевиками теренів, рішене в ботвоАИИ хВ продовжувати безкомпромісову боротьбу проти комунізму.

ІНДОНЕЗІЯ ЗНОВУ ОБВИНУВАЧУЄ ГОЛАНДІЮ.

Лейк Соксес, Н. Й., 11 лютого. — Індонезія звернулася вчора знову до Ради Безпеки зі зажаленням, що голандці продовжують військову акцію, не зважаючи на формально прийняте ними домагання Ради про завішення зброї. Голандці нібито ще в дні 1-го лютого скинули дев'ять бомб на одне місто на Суматрі.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЕНЬ ЛИНКОЛНА

Біля Нолин Крік у стейті Кентоки, тому 140 років, дня 12. лютого 1809 року, прийшла в лісовій колибі й в бідній родині на світ дитина, що її день народження вшановує сьогодня не тільки американський нарід, але ввесь гуманний і свободолюбний світ. Імя Авраама Линколна нині всюди відоме, а особливо там, де змагається людяність з дикунством, свобода з тиранією, демократія з тоталітаризмом, людська гідність з варварством диктатур. А коли нині ввесь світ глядить на Америку як чемпіона людської свободи і гідности, а Америка щораз виразніше, голосніше й позитивніше виявляє, що почувається до обовязку цю свободу і гідність всюди боронити, то це є те, що передчував Линколн тому яких 80 років і до чого підготовляв цю країну. Для Линколна його рідна земля була „останньою і найкращою надією світу". Але це не так в матеріяльному і соціяльному розумінні, хоч він і це мав на увазі, але в першу чергу в духовому, в потребі людини жити як рівний між рівними й свобідно думати, говорити і діяти.

„Великий Линколн", кажуть американці, коли згадують свого президента, так, як кажуть українці „Великий Шевченко", згадуючи ґенія України, сучасника Линколна. Усі ми відчуваємо цю „великість", хоч не всі вміємо відповісти на питання, в чому ця великість вміщається. І не диво, бо багато, дуже багато справді великого склалось на те, чому народи, згадуючи таких людей як Линколн чи Шевченко, прямо інстинктовно додають до їхніх імен „великий". А коли ми вже згадуємо Линколна і Шевченка, як великі постатті, то приходиться ще відзначити, що в обох тих велитнів було дуже багато спільного, а саме: глибока релігійність і тонке відчуття кривди, завданої людиною людині, зокрема сірій, безборонній людині; ненависть до тиранії; безкомпромісовість у боротьбі з невільництвом, неволею та видвигнення на найвищий педестал „воленьки святої". Це дві різні постатті, що вийшли з різних народів і родились на інших півкулях та говорили не однаковими мовами, але мали одне й те саме ніжне серце, просякнуте глибоким релігійним віруванням і великою людяністю у відношенні до ближнього та глибоким відчуттям людської, національної та соціяльної кривди.

Нічю добирався Линколн до Вашинґтону, коли його вибрано перший раз президентом держави, щоб оминути замаху на своє життя з боку змовників з Півдня. Цього замаху він не оминув кілька років пізніше, коли його вибрано вдруге президентом. Хоч прочував трагічний кінець свого життя, повного смутку, то це не зводило його з правильного шляху. Цей шлях був заллятий братньою кровю, бо аж така жертва була потрібна, щоб врятувати „Юнію", соборність американської землі, та щоб, як казав Линколн, не була одна частина на волі, а друга в неволі, бо так поділений дім мусів би завалитись.

Поділеним домом є нині, загально говорячи, цілий світ. Його положення таке, що він мусить завалитись, коли завчасу не зрозуміє свого положення бодай в такий спосіб, як розумів Линколн свободу і неволю в Америці, коли повів брата на брата в імя ідеалів свободи і рівности та в переконанні, що тільки таким чином „ця нація, при Божій допомозі, матиме нове народження волі та що влада народу, народом і для народу, не щезне з лиця землі".

ТРИВКІ ОСЯГИ ЛИНКОЛНА

Роки 1861—1865, у яких Авраам Линколн справував уряд президента Злучених Держав Америки замітні головно Громадянською Війною, яка велася майже впродовж усього Линколнового урядування, та тісно звязаною з нею Проклямацією Еманципації невільників. Тому, що згадані події є такого великого значення, що назавжди останугь в людській памяті, інші події й діла Линколна, а їх було чимало, остають у тіні забуття. Але коли дошукуватись початку багатьох установ, які існують цілими десятками літ в цілій країні, то ці розшуки доведуть нас до епохи Линколна.

Для прикладу згадати б хочби Аляску, як частину американського континенту, про яку тепер стільки мови та яку укріплює уряд Злучених Держав як заборолo проти можливої інвазії Совєтів на Західну півкулю. У часах Линколна Аляска була „Американською Росією". В жовтні 1862 р. президент Линколн написав листа до російського царя, який став підставою пертрактацій у справі купна Аляски Злученими Державами, що сталося в 1867 р.

За Линколна прийшло до затертя історичної американсько-англійської ворожнечі, що знов уможливило в пізніщих часах мирний розвиток Злучених Держав під захороною британської военної фльоти.

На часи Линколна припадає усамостійнення островів Гаїтів, які з часом перемінилися на милевий стовп у поширенні впливів Америки на цілий Тихий океан.

У внутрішніх відносинах Америки за часів Линколна прийшла експанзія на Захід. До того часу ріку Мисисипі вважали загально за кордон Зл. Держав на Заході, бо решта континенту це була степова, дика територія. Щоб її заселити ухвалено в 1862 р. „Акт про Гомстеди", на підставі якого федеральний уряд дарував землю в околицях поза рікою Мисисипі на правну власність в обмежених кількостях акрів кожному, хто хотів туди переселитися. Цей закон обовязує ще й досі, тільки, що вже вичерпалися федеральні гомстеди і тепер нема вже „нічиєї землі". Дарування землі з федеральних територій приспішив процес консолідації усієї території, від Атлантійського океану до Тихого, яка поділена тепер на 48 стейтів.

У тих часах було обмаль населення в Злучених Державах. Щоби причинитися до його зросту, ухвалено за часів урядування Линколна (в 1864 р.) Закон про Контрактову Іміграцію, на підставі якого в короткому часі приїхало до Америки 300,000 нових імігрантів з Европи. Тоді треба було багато робітників при будові залізниць, які зачартеровано саме за урядування Линколна та які згодом промостили шлях від одного до другого океану. Дві великі залізничі лінії дістали свій початок в тих часах, а це Юніон Пасифик Рейлровд (в 1862) і Нордерн Пасифик Р. Р. (в 1864 р.). Ці шляхи помогли новим поселенням загосподарювати землі поза Мисисипі, а новим імігрантам давали спроможність заробітків і дешевого постійного поселення.

Надання чартеру двом згаданим залізничим підприємствам дало товчок до складення однієї залізничої системи для всіх стейтів. Заки ці два великі підприємства приступили до виконання своєї програми, в Злучених Державах було 23 залізничих систем рейків різнородної ширини і різнородної величини. Це не давало ніяк можливости розвинутися залізничим підприємствам на більші розміри. Щойно з чартером для Юніон і Нордерн Пасифік прийшов федеральний закон для управильнення рейків. Як дивно виглядає тепер історія з залізничими рейками у часах Линколна, коли мати на увазі великанський, сучасний розвій американських залізничих шляхів!

Майже водночас із покладенням основ під поширення трансконтинентальних залізниць створено окремий департамент рільництва з окремим членом кабінету (в 1862 р.). Це вказує, що хтось склав тоді одноцільний плян для розселення, для іміграції, для поширення залізничих шляхів і для загосподарування необмежених земельних просторів тодішньої Америки. Коли б цього не переведено в час, то теперішня Америка була б на довгі часи скупчена на прибережних землях Атлантійського океану і не мала б теперішнього розмаху.

Перша світова війна спонукала Америку до введення (1917 р.) примусової військової служби. Війна, як знаємо, накидає різні конечности. Але перша обовязкова служба існувала в Америці вже за Линколна (закон з 3 березня 1863), тільки, що після війни вона пішла в забуття. Щойно загроза другої світової війни примусила конгрес ухвалити новий закон про обовязкову службу, а минулий (1948) рік завів перший раз за мирні часи в Америці поборовий закон, випробуваний за попередних воен.

Громадянська Війна дала Линколнови притоку до встановлення Почесної Конгресової Медалі (1862 р.), заведення військової поліції, організування корпусу шпитальних доглядачок - жінок під командою першої жінки - суперінтендентки, Доротеї Дикс. Війна спонукала теж Линколна приймати чужинних людей на вишкіл американських офіцирів. Ця на око дрібна, справа дала притоку французьким уроженцям почати рух за відплату Франції американському народові у формі безсмертної Статуї Свободи в нюйорській пристані, яку привезено з Франції до Ню Йорку у двадцять літ пізніше (1880 р.).

Навіть таке традиційне свято, як День Подяки, введене ще за часів Вашингтона, знайшло підтримку Линколна, бо ж це він видав першу проклямації (1863 р.) на всі стейти, призначуючи на святкування останній четвер місяця листопада.

Теж загально відомий клич, що є на американських грошах — „Ін Ґад Ві Траст" (на Бога наше уповання) — введено перший раз на грошах за часів Линколна.

Микола Кокольський.

СІРА КОБИЛКА

Прочитав я статтю „Основні проблеми" п. І. Керші і пригадалося мені прекрасне окреслення бл. п. М. Шаповала „кобилка". І дійсно „сіра кобилка", а не що інше отой малорос, виплеканий на російській січці. Хто не запряг би її до воза, вона потягне, аби тільки добре хльоснув батогом.

Запряг царат кобилку у свою карету, цмокнув і вона чвалувала, куди її тільки спрямовували. Ледви що вийшла з-під сільської стріхи на маломістечкове сміття, а вже й рідну мову забула. Як же так „по хахлацьки патякати " Тай давай „што і как". І чого тут завертати очима на царський режім, на русифікацію? Невже російський жандарм забороняв українцям говорити між собою українською мовою? Невже, засівши при якомусь там бюрку, треба зараз забувати мову, виссану з матірної груди? Прецінь та українська мама, ось та добра половина української нації, якось не забула рідної мови в тім же самім жандармськім режімі. А поляки, в тих же самих обставинах, якось не забули своєї мови, не зденаціоналізувалися і не виклинали по своїх костелах Косцюшка, як це робив услужний малорос у своїй святині з власним національним героєм Мазепою. Ба, що більше! Я особисто мав нагоду пізнати на Наддніпрянщині декілька поляків, які говорили зі мною прекрасною українською мовою, тоді, коли українці „з покоління в покоління" вживали тільки російської мови. І не було, ні не має ніодного поляка, що зараховував би себе до якоїсь „малопольської" нації. Але українець може бути і „русским" і „малоросом" і „хахлом" і „здешним" і „православним" і яким тільки захочете, тільки найрідше — українцем. Сіра кобилка.

Товариші вправді поламали царську карету, але притащили балагулу і запрягли сіру кобилку до неї. І знов засвистів батіг і кобилка рушила. А ще як погонич поманив її добрим оброком, то вона таки добре почвалувала. Правда, незабаром позападалися її боки на московській січці, але все одно малоросійська, сіра кобилка далі везла товаришів у московський рай і далі „штокала і какала", хоч большевики зробили українську мову рівнорядною з російською. Хочби це було тільки на папері, але зробили. І так, коли в Галичині велися всякі мітінги чи конференції виключно на українській мові і навіть деякі полякики навчилися по українськи, то на Наддніпрянщині не пощастило перевести радикальної зміни під цим оглядом. Чому? Бо сіра кобилка чвалує навіть тоді, коли її не підганяють. Це так для заскарблення ласки погонича.

Сталося так, що баламута покотилася за межі України. І ніби була Україна, ніби її не було; був властиво Ост (Схід). Кобилка ще не зорієнтувалася, хто буде її поганяти і тому краще, на всякий випадок і по традиції, дальше „што і как" Та крик „геть з кацапщиною!", крик українського урядовця української установи до місцевого (тобто здешного) мешканця, що балакає в тій же установі по російськи, це ніщо інше, а тільки клич погонича, що хоче сіру кобилку запрягти нарешті до українського, господарського воза.

Згадуєте про такий політичний нетакт, як звільнення з роботи кваліфікованої українки, яку „за недбайливістю зачислено по пашпорті до росіян". Дійсно. Яка „маленька" недбайливість, що людину зачислюють до найбільших ворогів її нації! Сіра кобилка не реагує на страшу моральну кривду, зачислення її до ворожого табору, зате дуже міцно реагує, коли витягається консеквенції з тієї „недбайливости" та коли її, як члена ворожої нації, звільнюється з праці. Та я це розумію; у сірої кобилки в першу чергу жолоб. Прецінь в Галичині навіть школярі вели боротьбу за українську мову!

Моторошно стає п. І. Керші, що „звичайний парубок зі села доводив доцентові київського університету, що він, парубок, приніс культуру для ного і йому подібних". Мені зовсім не моторошно, коли подумаю, якою є „пролетарська культура" у підсоветській Україні.

Партійна гризня серед українців річ немила, це так, але не така то вже трагічна. Це справа, що так скажу, більше домашня і вона скорше чи пізніше таки минеться. Але коли Шевченкове вогненне слово ще й тепер не запалює малоросійської душі, коли навіть большевицькі методи не усвідомлюють національно українців і коли вони на еміґрації, на волі, між собою говорять далі по російськи, та коли сіра кобилка ще й сьогодня заглядає і до українського і до російського жолоба, бо ще не знає, чи її запряжуть до українського воза, чи до російської „тройки", то на це є тільки одна відповідь: Геть з кацапщиною!

ВИНИЩУЮТЬ ЛИТОВЦІВ

Останні вістки з Литви підтверджують сумну правду, що Совєти вивозять масово литовців в глибину Росії, а на їх місце привозять російську людність. Таким чином литовська нація є засуджена на цілковите винищення.

Головний литовський Комітет Визволення звернувся недавно листом на ім'я секретаря Об'єднаних Націй Тригве Лі з проханням, щоб Об'єднані Нації стримали масове винищування інших народів.

Литовський нарід не тільки що не має політичних і громадських прав, але не має навіть права жити в своїй власній країні. Його нищуть систематично, через масове виселення, щоб в той спосіб зробити місце для московських колоністів. Число арештованих виносить 2 до 3 тисячі в місяць, і багато з них висилають на примусові роботи в Сибірі на 6 або 10 міт. Коло 10% всіх вивезених до цього часу — учителі, професори й громадські діячі. Архиепископа Литовського Борисевичіюса арештовано ще в 1946 році й остаточно засуджено на смерть. Його наступника Раманавскаса також стрінув той самий засуд. Тепер 150 священиків укривається в лісах, 10 вивезено з Ковна, а 70 — з інших околиць Литви.

Згідно з оповіданням одного француза, який втік з табору примусових робіт у Воркуті й у Канас,, умови життя в цих таборах такі, що 50-60% засланх на ці роботи вмирає в першому місяці перебування.

Тимчасом наука в університеті Віленському провадиться вже в московській мові. В самому місті на 160,000 населення 27% москалів, а на головному майдані Вільна збудовано величезний пам'ятник маршалові Черняхівському, який згинув тут під час большевицького наступу на Прусію.

Коли таке плянове винищування піде далі, то з литовського народу мало хто зістанеться, хіба тільки ті, що втекли за границю. (ПЕК).

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

25)

А одночасно він вже цілком переконався, що примара Ольги не лишить його добровільно. Лайкою такого не позбудешся, та й хто каже, що він хоче позбутись. Ще вчора він писав у своєму нотатнику: „Закохався, як блазень до тієї дурної гуски. Не можу збагнути її диявольських чарів. Віддам усе, аби тільки бути якраз з нею і якраз у цьому корколомно дурному стані. Хочу мацати час і простір. Хочу, щоб моє почуття допомогло мені вичути наївність найпримітивнішої природи, в якій існую. Підношу руку, повертаю голову, роню звук. Я йду вперед і несу через непроломність дійсности гарячу уяву, щоб нею відбити печать цього дивовижного часу на сувої прийдучих століть. Хай дарують мені мою патетичну мову і мою вибріхану красу".

Кримський застогнав. Зірвався з канапи і нервово ходив по своїй буді. Кілька масок і пачка цигарок валялось на його столі. Вийняв малого чорного револьвера, якого цього дня дістав від Кардаша, і зарепетував ним настирливо. Один патрон вистрибнув і впав на долівку. Підняв кульку, впхав її до об'ємки, забезпечив револьвера і сховав назад. Ще рано. Я не можу ще бавитись зі своїм мозком, як гнилим гарбузом. Він мені ще придасться. Це тільки кволість і нерви. Ліг знов і взяв до рук книжку Даф Купера „Талейран"...

І в цей час застукано до дверей.

— Прошу, — не встаючи крикнув Кримський. Він може забожитися, що він знає, хто приходить. Ольга. Це відчуття, індукція, флюїди. Він навмисне вийшов з молочарні, навмисне втік сюди, бо він чув, що так буде...

На порозі стояла, мов у романі, дівчина з карими очима. — Насилу вас знайшла. Мені показали вашу кімнату... Чому ви на мене сердитесь? — були її перші слова.

Кримський зірвався, підбіг до неї, схопив її руку і поцілував. Потягнув її на канапу, посадив перед витинками людей в тоґах і став на одно коліно. — Вибачте мене, Ольго... Я вас люблю... Я вас люблю... Я вас люблю... — Розгорнув її пальто і цілував через матерію сукні її гарячі ноги. Вона обережно гладила рукою його розбите волосся. — Можете гніватись —казав він. — Я хочу, щоб був гнів, сміх, плач, ревнощі... Я люблю драму. Я люблю гріх. Я люблю вино. Я люблю жінку. Дозвольте встати...

— Прошу...

— Я вас сьогодні публічно образив. Так. Це правда. Але ви не маєте права бути тепер з іншим. Я ненавиджу, розумієте? Я вас люблю одну — гірську ланю, наївність і невинний гріх, я вас люблю, щоб зробити з вас пам'ятку. Ну, де ви так довго були?

— Я не мала часу, — казала спокійно Ольга.

— Чому ви така трагічно спокійна? Ви ніколи не зворушуєтесь?

— Я не вмію...

— Чого? Зворушуватись?

— Я не вмію так, як ви сказати...

— І боїтесь?..

— І боюсь... Ви можете з мене сміятись..

— Ха-ха-ха! От, дійсно! Скажіть мені: ви любите того... того... в мундирі? Ви любите його?

— Ні.

— А чого ж ви до нього їздите?

Ольга мовчить. Кримський напружується, і в ньому росте лють... — Чому ви до нього їздите? — кричить він настирливо. — Ви ж його не любите! — Бо... у нього... авто...

— О! — застогнав Кримський... — О! — він зірвався на ноги, закрив обличчя руками. До дверей знов застукали. — Не можна! — крикнув він. — Я голий! — Вас просить Кардащ, — чути чийсь голос. — Зараз не можу! Я купаюсь! До побачення! Пішли геть!... — Він знов сів біля Ольги, що дивилась на все такими великими очима. — Ви, мабуть, рафіновано смієтеся з мене...

— О, ні... Пане Володимире. Ви можете вірити, можете не вірити... Я таки справді люблю їздити машиною і справді тільки тому їхала з Роговим. Я його не люблю, бо він чваниться... Я, знаєте, хочу бути жінкою свобідною...

— Що це по-вашому значить?

— Я ліпше буду мовчати... — сказала вона, зирнула вниз, запнула пальто, піднесла і опустила праву ногу. Кримський схопив стілець і сів напроти. Дивився у її очі і казав: — Мусите, Ольго, вміти сказати. Без слова любов нема. Я хочу від вас усе почути. Я вам скажу: я вже маю у Празі жінку і з вами ніколи не одружусь. Ви тут на Закарпатті любите тільки неодружених, але я люблю вас не тому, що ви повинні одного разу вийти заміж, а люблю я вас тому, що ви маєте такі чортячо гарні очі. Ви мене чаруєте, як німий образ, і я зворушений... А до всього я пропоную вам місце в моєму театрі...

Кримський зробив зупинку і подивився на Ольгу. Вона мовчала, але вже по хвилині підняла очі і посміхнулася. — Ви думаєте, з мене може щось бути?

— Ви талант! — сказав твердо Кримський.

— Я ще його не пробувала...

— Ви його пробували. Ви живете, я чую, і я знаю... Не звертайте уваги на все, що я вам сьогодні сказав. Я був подражнений... Я хочу тут у Хусті створити театр. І я його створю. Хочу вам, Ольго, сказати: ці речі не творяться з худого добродійства. Тут треба не інтенцій, тут треба душі, серця і темпераменту. Я хочу тут і на Верховині знайти людей, щоб можна було з ними дати образ Отелла, Гамлета, Нору. І це дуже зле, що я до вас закохався, але разом це добре. Ви і Ліда, та, що сьогодні цілий час мовчала. Ви будете у мене на перших ролях... Я з вас хочу вигнати ваше зачарування силами духів природи... (Дальше буде).

Український композитор Юрій Фіала

В „Свободі" вже була кількома наворотами згадка про молодого українського композитора Юрія Фіалу, твори якого звернули на себе пильну і глибоку увагу европейські критики. Тепер нам доносять з Канади, що Юрій Фіала вже прибув до цеї країни і має перебувати в Монтреалі, що вважаємо великим здобутком для українців в стейтах і Канаді, бо немає сумніву, що ця молода сила вибетсяь теж і тут і принесе славу українському імені, так, як це було в Бельгії, звідки він приїхав. Щоб виправдати наші надії дозволимо собі сказати про Юрія Фіалу дещо більше, користуючись при цьому книжечкою, виданою в Бельгії п. н. „Юрій Фіала та проблеми сучасної музики" (Видавництво К. Мулькевича, 1948).

На вступі цеї книжечки Йосип Допп, один з найвизначніших музикологів Бельгії та професор лювенського університету, дякує Видавництву за те, що хоче „познайомити земляків молодого українського композитора з його особою та творчістю". Далі пише він таке:

„Музи наділили Юрія Фіалу даром, що на нього вони, мабуть найбільш скупі: даром мелодії, живої та персональної. Фіала збагатив його гармонізацією найбільш прогресивною, яка, одначе, ніяк цього дару не обтяжує. Інша вражаюча особистість його музики-динамізм ідеальної спонтанности, завдяки якому ця музика переконує та захоплює... Творчість Фіали проявляється, головно, в розвитку традиції, дорогої для України, яка, збагачена цією творчістю, без сумніву знаменуватиме визначний момент. Передусім українці повинні зацікавитися вже народженими творами, як, також, тими, що напевно невдовзі появляться".

Українське Видавництво в Бельгії, що видало книжечку, пише, що нарис про українського композитора Юрія Фіалу написав Волтер Бімель, чужинець — „особа, яка силою обективних обставин має змогу розцінювати феномен в його абсолютно чистій художньо-мистецькій вазі". Волтер Бімель пише на початку своєї розвідки, що писати про сучасників, річ досить скомплікована. До того мистецтво має свої неруішимі закони, що складались протягом тисячоліть. А й життя йде вперед, все далі, і нема йому ані стриму, ані перепон. Автор твердить, що існує сучасний стиль, стиль двадцятого століття, що має свої специфічні прикмети, свою публіку, свої тверді, вироблені норми.

„Писати про сучасників", пише далі автор, „справа відповідальна. І не тільки тому, що занадто сувора критика викликає негативну реакцію певної частини суспільства. Сам обєкт тої критики, якщо мати до діла з особою, яка критики взагалі варта, — завжди в стані витлумачити сказане в належний спосіб. Набагато більш небезпечними являються захвалювання. Людей, спроможних обєктивно оцінити ті чи інші вартости, занадто мало серед нас. Якщо пишуть про вас друзі — вас вихвалюють до небес; втоптують у багно вороги, грубо, беззастережно. Та муситься, нарешті, усвідомити: критика й критики існують для публіки. Ані сформувати, ані направити „на вірну путь!?" творця вони нездатні... Діяльність кожного з мистців заслуговує на увагу. Одному дано від Бога більше, другому менше. а сам факт, що той чи інший індивід має потребу в нотуванні певних думок, говорить сам за себе. Найпростіше є відкинути щось, висміяти або розторощити. Для цього не потрібно посідати якихось спеціяльних розумових вартостей. Прикладімо зусиль до того, щоби зрозуміти й гідно оцінити певне мистецьке явище. Від того і нам самим, і цілій громадській опінії, буде користи набагато більше!".

Наводимо ці речі, щоб кожний міг виробити собі думку про критика Фіали. Теж цікаве, що пише Бімель про початкуючих мистців:

„В мистецтві, музиці, якщо ви відомі, популярні, якщо імя ваше друкується великими літерами на всіх мовах світу, вам усюди відкриті двері! Вас зустрічатимуть радо, частуватимуть, запрошуватимуть до найліпших товариств. Але наколи ви молоді, незнані, наколи, крім ваших амбіцій і проектів не посідаєте ніяких інших цінностей (обдарованість чи талант в данім випадку до уваги не приймаються), — справа різко міняється. Забудьте про елементарну гостинність, не смійте навіть думати про зрозуміння, не шукайте поради чи підтримки! Вас не слухатимуть, на вас не звертатимуть уваги. Сумно, але — факт! Так вчить дійсність!"...

По таких „філософічних" роздумуваннях автор приходить до обговорювання музичної творчости Фіали, яку він характеризує так:

„В розвитку української музики, молодий творець (Юрій Фіала.—Ред.) зробив занадто великий крок вперед. В своєму мистецькому зрості, він не відштовхувався від зразків характерно національних проявів; але до того він прийшов! Лише значна ступінь інтелектуально-творчої зрілости дозволила композиторові відчути вагу й глибоке значення багатющих джерел пісенної скарбниці свого народу. Збагачений великим професійно-технічним досвідом, він повною пригоршнею зачерпнув із бездонної криниці багато-вікового розвитку рідної йому музичної культури. Феномен, що є мало висвітлений в критичній літературі, але який заслуговує на найбільшу увагу..."

Обговорюючи фолькльорну музику народів центральної Европи, Бімель підкреслює таке:

„Україна зберегла майже в недоторканости свої оригінальні духово-мистецькі скарби. Їх вагу й обєктивну вартість ми якнайліпше оцінюємо саме в творчості Юрія Фіали... Маємо до діла з винятково оптимістиним світосприйманням. В його основі — глибока внутрішня віра у свої сили, певність в осягненні наміченої мети. В цій музиці нема місця якомусь душевному роздвоєнню, зневірі у чомусь, ваганням або сумнівам. Інтонації ліричні, що ними так багата творчість композитора, ніколи не набирають рис розпачу. Зате сила мажору мимо волі вхоплює, просякає наскрізь. І нема тому ані стриму, ані перепон! Щирість і безпосередність, з якими автор звертається до авдиторії, рівнож гідні подиву. Легкість натхнення — вражає! Стислість і ляконічність форми, в поєднанні з цінністю ідей, змушують пригадати один з провідних принципів справжнього мистецтва: творити так, щоби словам було тісно, зате думкам — простір! В праці українського мистця ця синтеза набирає виключно переконуючого значення".

Ще далі про самого Фіалу:

„Перед нами ряд творів молодого композитора. Пятнадцять років праці — шлях невпинного руху, всебічного розвитку. Юрій Фіала весь у стримі, дії... Маємо до діла з майстром, що його імя фігурує в найрізноманітніших концертових програмах. І не лише, ак автора. Композитор здобув собі широку відомість і як виконавець власних творів, піяніст і диригент. В концертовім сезоні Бельгійської Филгармонії („Палац Красних Мистецтв, Брюссель), прізвище талановитого українського музиканта фігурує поруч з прославленими майстрами світової слави..."

Потім наступає фахова критика композицій Фіали. При самому кінці книжечки вміщено фотографічну знимку з 14 його композицій.

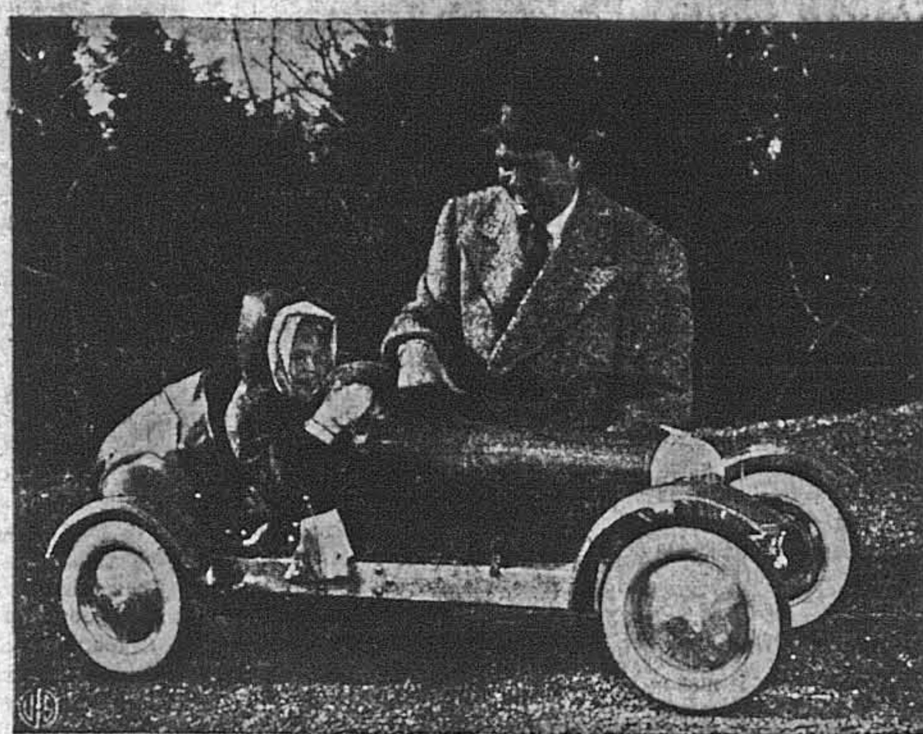

„КАРЛИКОВИЙ АВТОМОБІЛЬ".—Перед нами „справжній" автомобіль, побудований в Індіанаполис для Джеймса Мелтона (зправа), відомого радіового співака, що має манію збирати старі та „надзвичайні" автомобілі. Цей „карликовий" автомобіль має електричний мотор. Автомобіль „жене" три милі на годину. Для трирічної донечки Мелтона, що сидить в автомобілі, ця скорість вповні вистачальна.

Праця, започаткована Абрагамом Линколном

Кожного року в дні 12. лютого всі, хто любить і цінить волю, вшановують пам'ять цього президента Злучених Держав. Він вийшов з бідного оточення в Кентокських горах і став провідником великої країни. Це є американська традиція. Він чесно виконав одне з завдань, що стояли перед ним, проголосивши вільними яких три мільйони нігерських невільників. Вони були рабами білих власників в державі, що була „започаткована на ідеї волі і освячена принципом що всі люди створені рівними".

Ця країна, створена на тих високих принципах, з успіхом змагалася за часів Абрагама Линкольна за своє існування. В наслідок боротьби між південною і північною частинами створився Союз, який високо тримав прапор свободи через дві світові війни. Проте, навіть в двадцятім столітті в Америці — яка билася з ворогами демократії за тисячі миль поза своїми кордонами — праця Линколна все ще не скінчена.

Конгрес Злучених Держав вже давно старався довершити цю частину праці А. Линкольна. Тринадцятий додаток до Конституції надав силу Визвольній Заяві, усунувши невільництво з Злучених Державах. Чотирнадцятим додатком з 1868 року ново-звільнені нігри дістали громадянство. Інші частини того самого додатку надали федеральному урядові повну відповідальність за догляд над тим, аби стейти не відмовляли, або не порушували громадянських свобід населення. Хоч при тому не згадувалося за нігрів, але ці частини додатку до Конституції були переведені на домагання провідників в Конгресі, які бачили, що звільнені нігри — нові громадяни — матимуть мало прав в південних стейтах, якщо їм не допоможе федеральний уряд. Але чинність тих постанов була скоро ослаблена, або й фактично уневажнена рішенням Найвищого Суду.

П'ятнадцятий додаток, з року 1870, постановляв, що ні держава, ні стейти не повинні відмовляти громадянам права голосу на основі раси, кольору шкіри, чи попереднього невільницького стану. Цим додатком до конституції думали уневажнити закони південних стейтів, якими стримували нігрів від голосування. Але ті стейти знаходили інші способи до того; наприклад, вимагаючи плачення податку за голосування. Той податок стримував мільйони бідних людей — білих так само як і нігрів — від голосування, бо вони не були встані його платити. Або обмежували право брати участь в попередніх виборах демократичної партії („праймари"), даючи таке право тільки білим.

Більшість американців добре усвідомлюють, що рівність перед законом, якої домагався Линколн для всіх американців, ще не є зреалізована. Свідчить про те звіт Президентського Комітету Громадянських Прав, виданий поверх одного року тому. В звіті вказано багато способів, якими мільйони американців позбавлено користей демократії. В звіті згадується також про здобутки нігрів за останні роки. Багато з тих здобутків — якщо не всі — досягнено самими ніграми через великі організації, такі як Краєвий Союз для Поступу Кольорових Народів.

Цю організацію засновано року 1909, в соту річницю народження Линколна. За сорок років мала група білих і нігерських громадян, які взялися працювати для досягнення справедливости для нігрів, виросла у велику краєву організацію, що має яких пів мільйона членів всіх рас і вірувань і яка має за собою певні досягнення і все поширює свою діяльність.

На 12. лютого 1949 року — в сорокову річницю — Краєвий Союз не є єдиною організацією, що змагається за рівні права для нігерських громадян. Є ще й інші групи, що працюють в дусі А. Линколна, як він висловився в своїй другій інавгураційній промові: „Без злоби до всіх, з милосердям до кожного... змагаймося закінчити розпочату працю".

Загальна Рада.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Стрілецький Гурток ч. 2., Української Стрілецької Громади в Ню Йорку, Н. Й., прохає всіх бувших стрільців, старшин і підстаршин із Першої і Другої Світової Війни, які живуть в Ню Йорку і околиці, щоб зголошувались в члени Стрілецького Гуртка ч. 2., Української Стрілецької Громади.

Членські Заяви можна дістати у секретаря: Walter Kushnir, 204 Virginia Ave., Jersey City 4, N. J.

Вибір Поезій І. Франка по англійськи

(З канадійського часопису „Новий Шлях").

SELECTED POEMS by Ivan Franko, translations and biography by Percival Cundy, edited by Clarence A. Manning, published by The Philosophical Library, New York, cloth bound with gold lettering, 265 pages, 1948, price $4.50.

Вкінці появилася цінна книжка англійською мовою, якою українці дійсно можуть гордитися — а це книжка Вибраних Поезій Івана Франка в дуже гарних перекладах-переспівах д-ра Персивала Кондія, добре знаного в Канаді і ЗДА як щирого приятеля українського народу.

Ця книжка вже для самого ока принадно виглядає: у синім переплеті із золотими заголовками, друкована на добрім папері, легким для ока друком. А коли розгорнеш її і почнеш читати, то читаєш з такою насолодою, якби вона і зовсім не була перекладами на англійську мову, а писана первісно по-англійськи. А тому таке миле враження, що самий перекладчик Франкових віршів на англійську мову, д-р Персивал Конді, був не тільки добрим і симпатичним знавцем українського письменства й мови, але й був сам високо освіченою людиною, з чутливою душею поета й талантом до писання.

Хто знав бл. п. д-ра Кондія, той знав, з яким співчуттям він і його дружина ставилися до українського народу, до його визвольних змагань, до його мистецької творчости. Високо цінив він Шевченка та з обожанням ставився він до о таких мистців українського слова, як Іван Франко, Леся Українка і Михайло Коцюбинський. І багато найкращих творів Франка й Українки переложив, і мав намір переложити й найкращі твори Коцюбинського. Для тієї цілі й призбирував всі його твори. Та саме тоді невмолима смерть, на весні 1947 року підкосила його...

На вступі книжки портрет Франка в старшому віці. Далі читаємо коротенький нарис на двох сторінках про перекладчика д-ра Персивала Кондія, а за тим короткий вступ про самого Франка зпід пера проф. Кларенса А. Меннинга, редактора книжки і доброго знавця українського письменства, що сам є автором трьох більших книжок англійською мовою про українські справи, а саме: Історії України, Віршів Шевченка в його перекладах і книжки „Українська Література". За тим йде 96 сторінок чудово й симпатично написаного життєпису Івана Франка зпід пера Персивала Кондія. А по життєпису йдуть поезії Франка в знаменитих перекладах. Кожний же вірш має перед собою добре обдуманий вступ, щоб читач міг відразу увійти в дух і настрій вірша. Є в книжці 54 поезій, короткі поезії в цілості, а з довгих поем уривки. Є вибрані уривки з таких прегарних поем, як: із „Зівялого листя", „Мойсея", „Івана Вишенського", „Семпер Тіро", „Тюремних сонет", тощо. Є дуже гарний переспів „Козака-Невмираки" і всім добре відомого вірша „Каменярі".

От, як гарно й сильно звучать слова з поеми „Козак-Невмирака" й по-англійськи в перекладі д-ра Персивала Конді:

"How long before we victory see?"
How long ta wait?" Make no delay!
If you learn to win today,
The morrow will bring victory.
Then not in vain shall we rise
From slumber Ukraine's virile race;
And not in vain in their young eyes
Those old-Time fires we shall trace.
Perhaps in their good, strong hands
Willl gleam and flash new shining brands.
Long have we been by woes bestead,
A grievous lot our souls doth try,
But let us shout: "Ukraine's not dead,
She's not yet dead, nor shall she die!"

А як ніжно звучать Франкові любовні та ліричні вірші в перекладах Кондія! Дійсно душевною насолодою стануть вони кожому.

Ця книжка дуже добре надається й на дарунок для наших англьо-мовних читачів. А щоб англьо-мовних читачів познайомити й з повістями Франка, в додатку до цієї книжки, купити їм і повість „Захар Беркут", що дуже старанно переложена на англійську мову Теодозією Борецькою. — О. І.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ, А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЗА НЕДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТІВ ДО СТЕЙТОВИХ ПОЗИЦІЙ

(Докінчення зі стор. 1-ої)

єкт передбачує теж обовязкову присягу, що кандидат на урядове становище не є комуністом. — Член легіслятиви МекМолен з Брукліна, зголосив законопроєкт, щоб відмовити уживання прилюдних заль та будинків для комуністів, або для всіх інших груп, які генеральний прокуратор назве „підривними". Асемблімен МекМолен заявив, що „нам як нації, треба зайняти рішуче становище проти комунізму в закордонних справах. Та нам треба теж берегтися перед ними в нашому нутрі... Ми є свідками кпин над справедливістю підчас суду над кард. Міндсенті, а такі самі комуністи кплять собі теж з суду в Ню Йорку".

АМЕРИКАНСЬКІ СЛОВАКИ ЗМАГАЮТЬ ДО ВІДОКРЕМЛЕННЯ СЛОВАЧЧИНИ ВІД ЧЕХІЇ.

Ню Йорк. — Двічі на тиждень видаваний часопис „Словак в Амеріке" містить повний зміст телеграми, висланої 7-го лютого Східньою Округою Ліги Словаків Америки до президента Трумана. У телеграмі згадується про намір створення в Америці екзильного Чехословацького Уряду в Злучених Державах. Тому, що величезна більшість американських словаків — як кажеться в телеграмі — є проти відновлення Чехословаччини, вони протестують проти творення такого уряду, а зате домагаються окремої чеської й окремої словацької держави на лад Злучених Держав. Як підставу до такого пляну вони пригадують як колишні чехословацькі міністри „підтримували президента Бенеша при запродані чехів і словаків Москві". Словацька Ліга пропонує переслухання в цій справі американців словацького роду.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували:

Майнерсвіл, Па.: Укр. Прав. Парафія Св. Юрія $25, а о. Петро Білон $5.

Дітройт, Міш.: Василь Яворський зібрав на лісту 895 $10. Зложили: В. Яворський $4, Л. Стефаняк $3, Т. Торський $2, А. Білик $1.

Шікаго, Ілл.: Спис жертводавців, які зложили коляду на У. К. К. і З. У. А. Д. К. з нагоди „Святої Вечері" дня 9 січня 1949, яку устроїли тов. „Укр. Артс Клоб" і Укр. Золотий Хрест.

Укр. Золотий Хрест $10; Тим $5; по $2: о. Андрейчук, Яреми́й О., Канюк М., д-р Канчір, Шпікула Т., Куропась С., Костерка П., Стравняк Д., Кметь М., Коколюз А., Дужанський І., Кадубець В., Сенів Г.; по $1: Берестянський Я., Джагановська М., Барабаш, І., Міллер Е., Сидорик В., Боднарчук П., Козак М., Андрусенькі М., Хич М., Васевич М., Івасів А., Васевич Н., Вишиваний А., Куропась Віра, Лановик, Забсяк, Куць Ю., Подола Люба, Бусар Ю., Дичка Й., Перч Б., Николишин, П., Дмитрів І., Семків М., Годіс А., Старчак І., Жолотвай П., Скоропад В., Рибак Р., Гриньків М., Собеська А., Скоропад А., Подола Левка, Василів Т., Дубик В., Цісовський М., Хадай В., Гаджера О., Паньків С., Войтихівський З., Дужий О., Берестянський, Діденко, Васевич З., Маринів Р., Чупро, Мельник А., Ірха П., Ганович, Шмігельський, Мандзій, Балегай, Грицик, Кохановська, Марущак, Паньків, Васильовський, дрібними $1.25. На У. К. К. переслано $50.

НОВІ ІМІГРАНТИ

Ці українці приїжджають кораблем „Марін Джампер" до порту Ню Йорк 14 лютого 1949 за стараниям Злученого Українсько - Американського Допомогового Комітету у Филаделфії:

Андрюк Іван, Евдокія, Василій, Дмитро, Стефанія, Стефан, Адам, Марія, Юлія; Андрушко Іван, Анна, Марія, Роман; Баглай Стефанія, Любомира, Володимира; Барщевський Іван; Блонський Петро, Марія, Ярослав; Букало Михайло, Клементина; Бумбар Іван; Бумбар Марія; Хай Теодор; Хомко Іван, Анастазія, Іван, Марія; Фещак Микола, Павлина, Зенон, Ярослав; Гапяк Тарас, Стефанія, Марія; Гавраняк Василь, Параска, Михайло, Марія; Гаврилюк Микола, Параска, Михайло, Петро; Гомель Петро, Марія, Михайло; Івасишин Михайло, Параска, Василь, Богдан, Іван; Яремчук Юстина, Марія, Анелля, Михайло; Яремко Микола, Марія, Іван, Михайло; Клюка Ярослав; Коротков Константин; Козак Іван, Мелания; Лонишин Юрій. Софія; Малофій Валентина, Евген, Олександер; Мартинович Ярослава, Дмитро, Агафія; Неник Ізидор, Стефанія; Присяжнюк Дмитро, Антонія, Володимир, Ярема; Рудницький Іван, Стефанія; Саміля Ярослав; Сілецький Василь, Одарка; Собірка Евстахій; Столяр Володимир, Анна, Іван; Турянський Евген; Біловус Іван, Анастазія; Наконечний Олекса, Юстина, Олександра; Самофаль Василь, Анна, Олександер.

ЗУАДКомітет прохає всіх „спонзорів", до яких нові імігранти приїжджають, щоб вони негайно прислали відповідну суму на покриття коштів подорожі новоприбулого з порту причалення (Ню Йорк) до місця призначення.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

Uncle Sam Says

Here's one big, safe resolution for 1949: "Resolved, I will take advantage of the opportunity presented by my government to buy U. S. Savings Bonds regularly; the finest, safest and most convenient investment in the world." If you stop to think of it there's no better time than right now to start building a comfortable cushion for later years. Upon maturity, U. S. Savings Bonds will return to you four dollars for every three dollars you put into them. They can be bought regularly under two convenient purchasing plans, the Payroll Savings Plan where you are employed or the Bond-a-Month Plan at your bank.

U.S. Treasury Department

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа доконче подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка нас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,244 До кревних і знакомих села Клубівці (Товмач) просить о посвідку на виїзд зі скитальщини до Америки Федорак Дмитро.

17,245 Животко Теодора зі Збаража від Ґонта Богдана с. Василя і Анни.

17,246 Губок Івана с. Івана і Анни з с. Камінка-Доброїди ((Рава Руська) від Гоцій Степана.

17,247 Кобильчук Онуфрея, Фабенюк Павла від Кобилінський Федора з Волинської губернії.

17,248 Бучак Андрія з с. Рейтаревичі (Самбір) від Вільчинський Степана.

17,249 Гринчишин Івана і Юлька з с. Тинова від Літинський Івана.

17,250 Ільчинський Томи з Бродів від Ільчинська Анни зам. Ярмолюк.

17,251 Навоковський Івана с. Михайла з с. Рівня (Сянік) від Савчак Розалії зам. Ростовицька.

17,252 Кревних, знакомих і родини з с. Андреївки (Київ) від Гайко Лідії д. Федя зам. Маринич.

17,253 Метик Татьки з с. Жаготин (Перемишль), Папула Софії від Метик Василя.

17,254 Панасюк Олекси з с. Устечок (Кремянець, Волинь) від Яблонський Сильвестер.

17,255 **До таборових управ** на скитальщині. Проситься звідомити по таборах, що за Гомонько Анною з с. Коростенько коло Хирова (Добромиль) пошукує тітка з Америки Гусак Розалія. Голоситись на ч. 17,255.

17,256 Волох Станислава з с. Блазів (Самбір) від Патик Анни д. Катерини з дому Волох.

17,257 Ярмола Миколи і Анни від Новосад Миколи з с. Топорова (Камінка Струмилова).

17,258 **До таборових управ** на скитальщині. Проситься звідомити по таборах, що заМіською Михайлом і Антоном, Лесик Миколою, Барнич Іваном та їхніми дітьми з с. Вулиця (Добромиль) пошукує з Америки Лісько Марія. Голоситися на число 17,258.

17,259 Рідних і краянів та своїх учеників з с. Стрільча Черемхова біля Ходорова від бувшої учительки Попадюк Ольги вдови по Гелевській.

17,260 Яремчук Параски, Євчук Дмитра і Василини та односельчан з с. Остапківці (Коломия) від Яремчук Григорія.

17,261 Морквян Гаврила і Катерини зам. Лисишин з с. Журавин, Грицняк Анни і Федора з с. Літовиськ, Хрунь Федора з с. Скородно всіх з повіту Сяніцького від Оцилок Катерини зам. Морковян.

17,262 Гриб Івана вуйка від Войтович Івана з с. Попільники (Самбір).

17,263 Ладаняк Нестора з с. Перекос (Калуш) від Новосельский Казимира.

17,264 Шміт Івана с. Евстахія з с. Вуськович (Перемишляни) від Дольний Василя.

17,265 Сіберцев Бориса родом з Полтавщини від Коропій Сергія.

17,266 Бурбеля Варвари, Миколи і Зосі, Фер Стефана, Пташник Кароля з с. Вибудів (Бережани) від Терещук Зофії з дому Бурбеля.

17,267 Юрчик Василя з с. Волкович (Новобруцькі) від Войченко Івана.

17,268 Щудляк - Петричко Петра з Києва від Щудляк Григорія.

17,269 Знакомих з околиць Львова просить помочи йому виїхати до Америки Семелець Василь.

17,270 Боднар Анни і Петра з с. Ясенів (Броди), Цюпка Степана і Павла з с. Жулиці (Золочів) від Цюпка Софії.

17,271 Дудко Михайла з с. Ляшко Гостинцеві (Мостиська) від Андрейко Василя.

17,272 Сусідів з с. Постолів (Лісько) а саме Старіят Івана, Катерини і Анни пошукує Бунько Маркіян.

17,273 Дудяк Вавника з с. Дрогомишль (Яворів) від Дудяк Зофії д. Марії.

17,274 Погарата Олени зам. Подоляк, Шапівська Марії від Гундич Теодозія.

17,275 Гавричонець Михайла з с. Панишів (Сянік) від Якимів Анни.

17,276 Козмей Олекси батька, Захарук Магдалини з с. Рожнів (Косів) від Козмей Марка.

17,277 Адамовська Теклі з с. Смільник (Сянік) та односельчан від Адамовський Теодора.

17,278 Рідних і знакомих з с. Дверника (Сянік) від Джула Стеана.

17,279 Бабінський Миколи с. Михайла з с. Росільна (Богородчани), Савчин Парашки зам. Іванків від Сенів Петра.

17,280 Дьорка Івана, Олекси і Михайла з с. Жупанів (Стрий) від Другомерецька Анни.

17,281 Смеречинська Юлії з дому Андрієвич з с. Надвірної (Станиславів) від Туронський Василя.

17,282 Дічков Івана та кревних з с. Оброво (Полісся) від Дічков Марії зам. Правдік.

17,283 Тимків Юрка с. Петра Осадців з с. Юрка з с. Росільна (Богородчани) від Олексин Івана с. Михайла.

17,284 Проць Андрія з с. Ваньовичі (Самбір) від Проць Дмитра с. Івана.

17,285 Опаленський Степана від Мальчик Софії з с. Бушковичі (Перемишль).

17,286 Людей доброї волі просить помочи перебратися до Америки від молодої жінки (вільна) Дмитрик Ірини.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Г., Мондер, Алта. (Канада). — Новинка про Атенагораса була подана в такий спосіб, як це передав Ню Йорк Таймс.

І. М. — Не можемо нічого сказати, поки не читали. Про тих, що пишуть вірші, у нас уже була не одна згадка. Якщо це читали, то й знаєте наше відношення.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

ТАРЗАН, ч. 2031. Дивак з нетрів.

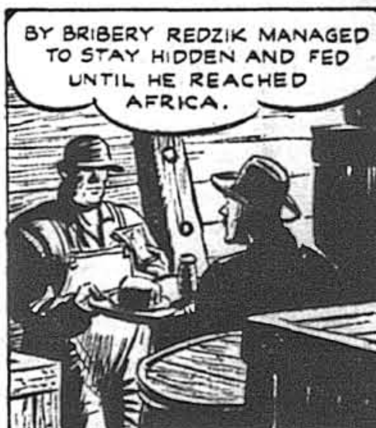

Підкупством вдалося Редзікові укриватися на кораблі й діставати харч, доки не прибув до Африки.

Там, у перебранні члена залоги він виховзнувся на беріг.

Перебравшися на мисливця, Редзік щез у нетрах.

Там він перемінився на похмурого чоловіка - ненависника.

Він ненавидів дику околицю, одначе не смів вернутися до цивілізованого життя та там зужиткувати свої викрадені мільйони.